

DE REFORMATIE

WEEKBLAD TOT ONTWIKKELING VAN
HET GEREFORMEERDE LEVEN

DIE OWE JEUGD VERNIEUWT ALS EENS ARENDS PSALM 103:9

Onder redactie van Prof. Dr K. Schilder.

Medewerkers: Ds F. A. den Boeft, Helpman; Ds E. T. v. d. Born, Amersfoort; Prof. P. Deddens, Kampen; Ds D. van Dijk, Groningen; Ds J. Francke, Rotterdam; Prof. Dr S. Greijdanus, Kampen; Prof. B. Holwerda, Amersfoort; K. v. Huizen, Groningen; A. Janse, Breda; Dr P. Jasperse, Leiden; Ds B. Jongeling, Sappemeer; Ds H. Knoop, Rotterdam; Dr G. K. Schoep, Den Haag; A. Schilder, Den Haag; Ds J. Smelik, Apeldoorn; Dr H. Smilde, Groningen; D. Stroo, Bussum; Prof. Dr C. v. Til, Philadelphia, Pa, U.S.A.; Prof. C. Veenhof, Kampen; Ds G. Visé, Kampen; Ds F. de Vries, 's-Gravenhage; Ds D. K. Wielenga, Rotterdam; A. Zijlstra, Groningen.

Alle stukken bestemd voor de Redactie zende men aan: Prof. Dr K. SCHILDER, Vloedijk 14, Kampen. Adm.-adres: Oosterbaan & Le Cointre N.V. — Goes.

Postrekening No. 406040 ten name van BUREAU „DE REFORMATIE” — GOES Telefoon 2424.

Abonnement: f 4.— per half jaar bij vooruitbetaling. Voor het Buitenland en Ned. Indië f 10.— per jaar. Advertentiën: 10 cent per mm. Losse nummers 20 cent.

INHOUD: Hoofdartikel: Bezwaarden over en onder de Synodocratie, VI. — Uit de Schrift: De vlucht uit de storm-zone, Matth. 19:10, II, 12. — Kerkelijk leven: Zelfstandig optreden in de politiek, X; Praten of eerst schrijven?, III; De zwarte lijst, V; Heeren of broeders, I. Theol. Hoogeschool: Een brokje historie; Het bibliotheekfonds van onze hoogeschool; Een vraag van „Trouw”; Zending lectuur over en helpt ons! — Populair-wetenschappelijke schetsen: Om het hart der Reformatie, XIX; Uit het pol. en soc. leven: „De Javaan wordt mishandeld”. — Zending en Evangelisatie: Verslag van een reis naar Soemba, V. — Stemmen: Miljoenplan. — Uit de buitenl. kerken: U en Uw zand; Uit Amerika, XIII. — Litt. en kunst: Eén van ons. — Gron. brieven. — Persschouw — Kerknieuws.

HOOFDARTIKEL

Bezwaarden over en onder de Synodocratie.

Wij willen thans de houding, welke de menschen van de wijsbegeerte der wetsidee in de religieuze en kerkelijke crisis van het laatste decennium aannamen, onder de loupe nemen.

Zal men daarbij evenwel de noodzakelijke billijkheid betrachten, dan dient men zich er eerst ter dege rekenschap van te geven, wat de mannen, die in deze wijsbegeerte de aanvankelijke verhooring van de bede om een waarlijk schriftuurlijke filosofie begroeten, speciaal ten aanzien van de kwesties, waarin de genoemde crisis acuut werd en tot een conflict leidde, leerden!

En men moet zich daarna de vraag stellen: zijn zij trouw geweest in hun profetie en — zijn ze het nog? Hebben zij, toen de machthebbers in de Gereformeerde Kerken alles op alles zetten om een crisis te forceeren — ik denk, zoo sprekend, aan het roekeloze drijven van dezen om de zaak der „meeningsverschillen” éerst op de agenda der Synode te plaatsen en ze er daarna, ondanks de luide, protesteerende stem der kerken, op te houden — eenvoudig en duidelijk en alles trotseerend het woord, dat zij, naar eigen duidelijke en publiek gemaakte overtuiging, als een woord der waarheid spraken, ook op het kritieke moment, volgehouden?

De mannen van de wijsbegeerte der wetsidee grepen zóór hoog. Ze ondernamen den ontzaglijken arbeid om niet met een filosofie naar de Schrift maar met de Schrift naar de filosofie te komen. Ze zwogden aan den opbouw van een waarlijk Schriftuurlijke wijsbegeerte.

Wat hen daarbij dreef was, naar hun eigen verklaring, in geen enkel opzicht een intellectuele hartstocht, een drang naar kennen en weten zonder méér. Integendeel, ze beleden het voor aller oor, dat naar hun overtuiging ook het wetenschappelijk bedrijf een moment in de ware religie en dus een op een bepaalde wijze dienen van God moest zijn. Toen de vereniging voor calvinistische wijsbegeerte werd opgericht, riep prof. Vollenhoven het uit — en wie, die er bij was, zal het ooit vergeten? — „wat ons hier samenbrengt is iets heerlijks. Het is niet de wijsbegeerte, want die is niet het eerste in ons leven. Het is veeleer de band aan Gods Woord, omdat wij door genade hebben geleerd alleen uit den Christus te willen leven, en de religie als hartzaak de kern is geworden van heel ons bestaan; omdat we hebben geleerd, dat alleen in het letten op de geboden des Heeren vrede en leven is te vinden, niet alleen voor den enkeling, maar van zelf ook voor alle levensverbanden, in welke wij staan: daarom is de wijsbegeerte niet nummer één. Ze is

dat nooit geweest in onzen kring, en indien de vereniging, die wij thans willen oprichten, haar taak getrouw blijft, zal het ook aan haar niet liggen, indien de wijsbegeerte ooit nummer één wordt. Wij willen slechts ernst maken met die hoofdzak, óók in de wijsbegeerte.

Dat is noodig, want de gangbare filosofie weet niets van dat alles, dat ons zoo na aan het hart ligt: niets van een God, indien ge daaronder verstaat den God der Schriften; niets van een hart, dat alleen rust kan vinden in Hem; niets van de wereldgeschiedenis die vastligt in den eersten en den tweeden Adam; ook heel weinig van verschil tussehen de terreinen, welker onderscheiding in de praetijk toch zoo noodig bleek.”¹⁾

Terwijl men zoo de hand aan den ploeg sloeg, was men zich terdege bewust, dat men een zwaren strijd tegemoet ging. Allen, die meededen zagen het scherp, dat alle oude en nieuwe ketterijen opkwamen in de „theologische en wijsgeerige kringen, die zich door onschriftuurlijke grondmotieven lieten leiden”.²⁾ De ellendige synthese van de dwaasheid der wereld en de wijsheid Gods was naar aller overtuiging de bron van alle ketterij en deformatie. Ook die synthese moest meedoogenloos worden ontmaskerd, waar ze ook optrad. Het werd zelfs in den grondslag van de genoemde vereniging opgenomen, dat men afwees „alle synthese met eenig denken, dat men zich niet stelt onder de rechtstreeksche souvereiniteit Gods over al het geschapene. Zijn wet niet erkent als grens tussehen den Schepper en Zijn aan deze ordinantie onderworpen kosmos, en het koningschap van den Christus voor de wetenschap verwerpt”.³⁾ En is er iets, dat de haat meer opwekt dan het leven en werken uit deze overtuiging en het najagen van dit doel? Neen, we maakten ons geen enkele illusie: het zou hard om hard gaan! Als we trouw zouden zijn, zou het slagen régenen op ons hoofd.

En deze vijandschap — ook daarvan waren we diep overtuigd — zou niet alleen van uit het kamp van den vijand op ons aangolven! O neen, de „broeders” zouden zich in dezen niet onbetuigd laten. Als we werkelijk en duidelijk en concreet ook de syntheseconstructies, welke in eigen kring werden vastgehouden zouden aantasten, zou het warm toegaan! Want was het niet zoo, dat velen, vooral onder de „leiders” juist aan de onzuivere elementen in de gangbare opvattingen hun hart hadden verpaid? Natuurlijk zou het heel gemakkelijk zijn met een wat vage of dubbelzinnige formulering alle moeilijkheden te vermijden. Maar zulk doen haatten we. We wisten, dat we geroepen werden de volle waarheid Gods, waarvoor Hij onze oogen had geopend, te dienen, ook en juist door het signaleeren van alle leugenmotieven, welke het denken van Gods kinderen vertroebelden! hun leven ontwrichtten, en hun kracht verlamden.

Ja, de mannen van de wijsbegeerte der wetsidee mikten hoog! Het ging bij hen om het hóógste, met den inzet van alles.

Van meet af aan hielden ze elkaar voor en scherpten ze elkaar in wat later aldus geformuleerd werd: Het grondmotief der Christelijke religie, dat van schepping, zondeval en verlossing door Christus Jezus is „een geestelijke drijfkracht, die u geheele kijk op de werkelijkheid in den wortel omzet, zoodra zij inderdaad uw levens- en denkhouding volledig onder haar beslag krijgt”. Dit grondmotief raakt met een „godelijk radicalisme” den „religieuze wortel van uw leven”. Gij moet erkennen, „dat het geen tweeslachtig-

¹⁾ Mededeelingen van de Vereen. voor Calvin. Wijsbegeerte, 1e Jaarg., No. 1, 1936.

²⁾ Prof. Dr H. Dooyeweerd, in: „Nieuw-Nederland”, 1e Jaarg., No. 29.

³⁾ Mededeelingen enz., als boven.

heid, geen „hinken op twee gedachten” in uw levenshouding gedooft. Overreken dus de „kosten”, die het ernst maken met dit radicale, wijl schriftuurlijke, christendom vergt en vraag u af aan welke zijde ge u in de benauwende geestesworsteling van dezen tijd zult scharen.

Want weet, dat een compromis niet mogelijk is. Het grondmotief der Christelijke religie zal radicaal in uw leven doorwerken, of ge zult „andere goden” dienen.

Een tusschenweg is er niet. Wien ons standpunt ten aanzien van de antithese te radicaal is, vrage zich af of een minder radicaal christendom niet gelijk is aan het zout, dat „smakeloos” is geworden.

Daarom, zóó spreken wij en zóó radicaal stellen wij de antithese, opdat het Woord Gods weer in zijn volle tweesnijdende scherpte en kracht voor uw bewustzijn sta. Als een geestelijk onweder moet ge het weer ervaren, dat bliksemend inslaat in uw leven en den bezwangerden dampkring zuivert! Ervaart ge het niet meer als een geestelijke drijfkracht, waaraan ge uw hart ten volle wilt overgeven, dan zal het geen vrucht dragen in uw leven. Dan blijft ge ook buiten den grooten strijd staan, dien t noodzakelijk ontketent. Gij kunt niet dezen strijd voeren, maar de geestelijke drijfkracht van Gods Woord voert hem zelf in u en trekt u mede ook tegen Uw „vleesch en bloed” in.”⁴⁾

Met niets en niemand ontzienden ernst werd zoo de antithese, neen niet „gesteld” of „opgeroepen”, maar „aanvaard”. God stelde haar, overal, en wij hebben haar alleen maar te aanvaarden en te erkennen. En daarom heeft de christelijke religie „een strijd op leven en dood te voeren tegen allerlei religieuze grondmotieven, die in ieder principeel vragstuk van dezen tijd op de ziel van den modernen mensch beslag pogen te leggen.

Een strijd op leven en dood zoowel tegen hen, die haar grondmotief principieel afwijzen als tegen hen, die dit grondmotief telkens weer van zijn radicale kracht pogen te berooven, door het aan on-schriftuurlijke grondmotieven „aan te passen”. Een strijd tussehen den geest der christelijke religie en den geest van den afgodendienst. Maar een strijd, een antithese, die ook midden door het christelijk kamp en door de ziel van den christen individueel heensnijdt!”⁵⁾

Wanneer we nu den strijd, welke deze menschen van de wijsbegeerte der wetsidee op deze wijze werd opgedrongen, en die door hen ook werd aanvaard, wat van naderbij willen bezien, dan zouden we sector na sector van het front kunnen nagaan en toonen wat ten aanzien van alle mogelijke kwesties werd geleerd en bestreden. Men denke maar aan de polemiek omtrent de gemeene gratie, de kerk, de verhouding van „lichaam” en „ziel”, verbond, geloof, en zooveel meer.

We zullen dat hier evenwel niet doen, het zou ons té ver voeren. We wijzen er alleen op, dat de worsteling van de aanhangers van deze calvinistische wijsbegeerte zich vooral richtte op de scholastieke en piëtistische motieven en gedachten in onzen kring, terwijl ze daartegenover weer met nieuwe kracht en gloed de schriftuurlijke wijsheid predikten.

De Scholastiek is de poging van den kleinen, pedanten mensch om de levende, tintelende, concrete hoedschap van God, zooals deze in de Schrift alle eeuwen door de menschen radicaal en totaal aanspreekt en beheerscht, om te smelten in eengevormde begrippen. In grenzenlozen hoogmoed meent de scholasticus de volheid van Gods openbaring in vorm-

⁴⁾ Dooyeweerd, in: „Nieuw-Nederland”, 1e Jaarg., No. 34.

⁵⁾ Dooyeweerd, in: „Nieuw-Nederland”, 1e Jaarg., No. 10.